

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ФЕДОРУК Інна Андріївна

УДК 336.15

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ПРИБУТКУ ТА
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Інна ФЕДОРУК

(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи
АБРАМОВА Ірина Вячеславівна
к. е. н., доцент

Житомир – 2023

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту:
Федорук Інни Андріївни

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № ____ від «____» грудня 2023р.

Завідувач кафедри _____ к. е. н., професор Дмитро ДЕМА

«____» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Федорук Інна Андріївна захистила
кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК

Тетяна ТОВСТУХА

«____» грудня 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Федорук І. А. Управління формуванням прибутку і шляхи підвищення прибутковості підприємства. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 – фінанси, банківська справа та страхування. – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

В кваліфікаційній роботі здійснено обґрунтування теоретичних аспектів управління прибутком. Досліджено практичні аспекти управління прибутком, проаналізовано динаміку та склад витрат та доходів досліджуваного підприємства ТОВ «Літліс». Проведено факторний аналіз підприємства, з метою зростання ефективності управління прибутком.

Ключові слова: прибуток, управління прибутком, рентабельність, підприємство, аналіз, показник.

ABSTRACT

Fedoruk I.A. Management of profit formation and ways to increase the profitability of the enterprise. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072 - finance, banking and insurance. – Polissya National University, Zhytomyr, 2023.

In the qualification work, the justification of the theoretical aspects of profit management was carried out. The practical aspects of profit management were studied, the dynamics and composition of costs and revenues of the investigated enterprise "Litlis" LLC were analyzed. A factor analysis of the enterprise was carried out in order to increase the efficiency of profit management.

Keywords: profit, profit management, profitability, enterprise, analysis, indicator.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	8
Висновки до розділу 1.....	13
РОЗДІЛ 2. СТАН УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ТОВ «ЛІТЛІС».....	14
Висновки до розділу 2.....	20
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	21
Висновки до розділу 3.....	24
ВИСНОВКИ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми та аналіз останніх досліджень. Попри значну кількість досліджень тема прибутку підприємства не втрачає актуальності. Функціонування промислових підприємств в ринкових умовах ставить проблему управління фінансовим результатом. Нові умови економіки вимагають нових методів аналізу її управління. Звичайно, коли говорять про фінансовий результат, то враховують його позитивне значення, оскільки в умовах ринкової економіки підприємницька діяльність має своєю основною метою отримання позитивного фінансового результату – прибутку. Це цілком логічно, оскільки реалізація безкапітального бізнесу неможлива, а прибуток є основним джерелом збільшення реального капіталу та управління ним.

З вивченням питань, пов'язаних з управлінням формуванням та використанням прибутку підприємств пов'язані праці І. Абрамової, Д. Деми, Л. Недільської, С. Мошенського, Н. Рощина, О. Рубана та інших [1-5]. Рівень розвитку фондового ринку України в сучасних мовах вивчала Аналіз прибутковості підприємств здійснювали Л. Смелянова, Я. Лепа тощо. Проте попри значні наукові досягнення у зазначеному напрямі низка питань, пов'язаних з управлінням формуванням й використанням прибутку підприємств, потребують продовження та поглиблення.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування ключових аспектів управління формуванням прибутку і розробка шляхів підвищення прибутковості підприємства.

Визначена мета обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- дослідити теоретико-методичні підходи до управління прибутком підприємства;
- провести оцінку стану управління прибутком на досліджуваному підприємстві;

– запропонувати шляхи підвищення прибутковості підприємства.

Об’єктом дослідження є процес управління прибутком підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних положень висвітлених в науковій літературі та практичних аспектів управління формуванням прибутку і підвищення прибутковості підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження було використано такі загально-наукові методи дослідження: аналізу і синтезу, індукції і дедукції, метод статистичної обробки інформації. Для розв’язання конкретних завдань використовувалися методи: *абстрактно-логічний* – для формулювання висновків та пропозицій; *розрахунково-конструктивний* – для дослідження стану формування та використання прибутку на підприємстві; *SWOT-аналіз* – для визначення проблем та перспектив функціонування ТОВ «ЛІТЛІС»; *графічний та табличний прийоми* – для предметної ілюстрації одержаних результатів та ін.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження: узагальнено теоретичні аспекти управління формуванням прибутку підприємства й сформульовано авторське бачення ключових інструментів управління ним, серед яких, облік, аналіз та контроль були визнані основними.

Практичне значення одержаних результатів. Основні шляхи та методи управління прибутком підприємств, отримані за результатами дослідження, можуть бути використані підприємствами, установами й організаціями зо для поліпшення результатів своєї роботи.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були розміщені в доповідях автора на такі теми:

- «Особливості управління прибутком на підприємстві», оприлюднено на конференції «Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу» (9-10.11.2023 р., Поліський національний університет);

- «Теоретичні аспекти управління прибутком підприємства», оприлюднено на конференції «Фінансові інструменти регіонального розвитку» (27.10.2023 р., Поліський національний університет);

- «Шляхи підвищення прибутковості підприємств», оприлюднено на конференції «Студентські наукові читання 2023». (30.11.2023 р., Поліський національний університет);

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст кваліфікаційної роботи викладено на 26 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 7 таблиць та 2 рисунків. Структурно дана робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток виступає головним критерієм успіху будь якого підприємства, без нього жодне підприємство не існувало б довго, а тим паче не могло б розраховувати на подальший розвиток в майбутньому. Щоб конкурувати в ринковій економічній системі, підприємства прагнуть підвищувати ефективності виробництва, а це передбачає свободу прийняття рішень для тих, хто відповідає за кінцеві результати діяльності підприємства. Теорія та практика переконують, що успіху на ринку досягти неможливо без ефективного та цілеспрямованого управління всіма процесами, пов'язаними з функціонуванням підприємства, тому однією з найактуальніших проблем є опанування сучасних фінансових методів ефективного управління прибутком підприємства.

Прибуток – це рушійний мотив діяльності організації і персоналу, основний внутрішній джерело формування фінансових ресурсів підприємства, що створюють умови для розвитку, а також головний критерій ефективності виробничої діяльності [5, с. 53].

Прибуток – важливий показник, який є якісною характеристикою ефективності господарської діяльності та використання всіх наявних ресурсів [6, с. 101].

Прибуток – показник, що характеризує абсолютну ефективність діяльності організації. Фінансову базу для самофінансування, вирішення проблем соціально-економічного розвитку організації, розширеного відтворення та матеріального заохочення персоналу створює зростання прибутку [10, с. 287].

Прибуток підприємства – це сукупність економічних відносин між підприємцями, власниками засобів виробництва, та найманими працівниками,

які виникають у процесі здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства з метою отримання чистого доходу підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризики здійснення підприємницької діяльності і являє собою різницю між отриманими доходами та понесеними витратами [15, с. 385].

Виходячи з аналізу визначення прибутку, представленого в джерелах [5, 6, 10, 15] можна підсумувати, що в економічній літературі під прибутком розуміється:

- грошовий вираз частини вартості додаткового товару;
- чистий дохід підприємця на вкладений капітал;
- різниця між сукупними доходами та сукупними витратами;
- кінцевий позитивний фінансовий результат підприємства.

Проаналізувавши наукові праці, економічну літературу та законодавчі акти, можна сформулювати наступне комплексне визначення прибутку - це економічна категорія, що є узагальнюючим показником фінансових результатів господарської діяльності, який визначається як різницю між доходами підприємства та витратами, пов'язаними із здійсненням даної діяльності, обчислена у грошовому вираженні.

На формування прибутку впливають багато факторів. До зовнішніх факторів, що не залежать від діяльності підприємства, відносяться: кон'юнктура ринку, рівень цін на споживані матеріально-технічні ресурси, норми амортизації, система оподаткування та ін. Внутрішні фактори діють на прибуток через збільшення обсягу випуску продукції, поліпшення якості продукції, підвищення відпускних цін і зниження витрат виробництва і реалізації продукції [5, с. 54].

Формування прибутку підприємства залежить від ефективності господарювання, видів економічної діяльності, галузі економіки, законодавчо прописаних умов ведення фінансового, управлінського та податкового обліку [6, с. 101].

Управління прибутком підприємства є процесом цілеспрямованого впливу суб'єкта на об'єкт з метою отримання певних фінансових результатів [5, с. 53].

Під управлінням прибутком розуміється процес вироблення та прийняття рішень щодо основних аспектів її формування, розподілу та використання. Формування прибутку пов'язані з управлінням доходами, витратами, ресурсним потенціалом підприємства. Управління розподілом та використанням прибутку пов'язане з виробленням податкової, дивідендної, інвестиційної, соціальної політики, а також політики формування капіталу [10, с. 288].

Головною метою управління прибутком є максимізація капіталу власників підприємства у конкретних умовах поточного періоду та у перспективі. Виходячи з цієї мети управління прибутком покликане вирішувати такі завдання:

1) максимізація розміру формованого прибутку відповідно до ресурсного потенціалу підприємства та ринкової кон'юнктури. Це завдання реалізується на основі оптимізації складу ресурсів підприємства та ефективного їх використання у конкретних умовах;

2) оптимізація співвідношення між рівнем прибутку, що формується, і допустимим рівнем ризику. Цими показниками безпосередньо взаємопов'язані. З урахуванням ставлення менеджерів до господарських та фінансових ризиків визначається їх допустимий рівень та відповідно політика здійснення тих чи інших видів діяльності або проведення господарських операцій. У процесі управління, виходячи із заданого рівня ризику, має бути максимізовано відповідний йому рівень прибутку;

3) забезпечення високої якості прибутку, що формується. Для забезпечення перспективного розвитку підприємства у процесі формування прибутку насамперед мають бути реалізовані резерви його зростання за рахунок операційної (виробничої) діяльності та реального інвестування. В рамках операційної діяльності основна увага має бути приділена забезпеченню

зростання прибутку за рахунок інтенсивних факторів збільшення обсягів виробництва та реалізації нових товарів (послуг);

4) забезпечення необхідного рівня прибутку на капітал, що інвестується власникам підприємства. При успішній діяльності підприємства цей рівень має бути не нижчим за середню норму прибутку на ринку капіталу, відшкодовувати підвищений підприємницький ризик, пов'язаний зі специфікою діяльності підприємства, а також інфляційні втрати;

5) формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства у майбутньому періоді. Потенційну можливість виробничого розвитку визначає розмір прибутку як основне внутрішнє джерело формування фінансових ресурсів підприємства;

6) постійне зростання ринкової вартості підприємства. Це завдання покликане забезпечити максимізацію добробуту власників у перспективному періоді. Обсяги капіталізації прибутку, отриманого підприємством у звітному періоді, визначають значною мірою темпи зростання ринкової вартості підприємства. Виходячи з умов та завдань господарської діяльності на кожному підприємстві визначається система критеріїв оптимізації розподілу прибутку на капіталізовану та споживану частини;

7) забезпечення ефективності програм участі персоналу у прибутку

Під час управління формуванням прибутку важливим аспектом є визначення необхідного рівня майбутнього прибутку, який забезпечить ефективний розвиток підприємства; прогнозування можливостей одержання прибутку в розрізі окремих видів його діяльності; визначення цільових критеріїв норми прибутку і забезпечення їх досягнення [15, с. 389].

Під час управління розподілом і використанням прибутку забезпечується своєчасна сплата податків; формується система розподілу прибутку на капіталізуючу і споживану його частини; забезпечується формування фінансових ресурсів за рахунок прибутку для розвитку окремих видів діяльності, а усередині них – за окремими напрямками використання [15, с. 389].

Ефективне управління прибутком підприємства передбачає вирішення завдань, що сприяють зростанню кінцевого фінансового результату діяльності підприємства.

Ефективне управління прибутком передбачає факторний аналіз прибутку підприємства в процесі його розподілу й використання, який призначений для того, щоб вишукувати додаткові резерви грошових надходжень, призначених забезпечувати їх розміщення за напрямками підприємницької діяльності [7, с. 167].

Збільшенню прибутку промислового підприємства сприяють:

- управління витратами (постійними та змінними);
- управління товарообігом;
- цінова політика (збільшення норми прибутку).

Особливу увагу при розробці стратегії підприємства слід приділяти таким елементам:

- підвищення якості торговельного обслуговування;
- зниження капіталомісткості компанії;
- частці, займаної над ринком;
- продуктивність праці.

Отже, прибуток є найважливішим фінансово-оціночним показником діяльності та стану промислового підприємства, оскільки його величина показує ефект від виробничо-господарської діяльності. Це основна передумова для успішного розвитку промислового підприємства, і при правильній політиці управління прибутком підприємство зазнає серйозного розвитку в таких сферах, як інновації, маркетинг, стимулювання збуту та персонал тощо. У зв'язку з цим розробляються різні методи та застосовуються для вивчення різних залежностей від кількості, вартості, якості та інших факторів з метою оптимізації та покращення прибутку.

Висновки до розділу 1

1. Доведено, що прибуток це є головний та надважливий показник діяльності підприємства, на його формування впливають багато різних зовнішніх та внутрішніх факторів, і головною метою управління прибутком є максимізація капіталу власників підприємства. Результативне управління прибутком здійснюється через факторний аналіз в ході його розподілу й використання. Такий аналіз призначений для того, щоб вишукувати додаткові резерви грошових надходжень, забезпечувати їх розміщення за напрямками господарської діяльності.

2. Встановлено, що прибуток є найважливішим фінансово-оціночним показником діяльності та стану промислового підприємства, оскільки його величина показує ефект від виробничо-господарської діяльності. Це основна передумова для успішного розвитку промислового підприємства, і при правильній політиці управління прибутком підприємство зазнає серйозного розвитку в таких сферах, як інновації, маркетинг, стимулювання збуту та персонал тощо. У зв'язку з цим розробляються різні методи та застосовуються для вивчення різних залежностей від кількості, вартості, якості та інших факторів з метою оптимізації та покращення прибутку.

РОЗДІЛ 2.

СТАН УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ТОВ «ЛІТЛІС»

Прибуток завжди був і залишиться важливим економічним показником, і саме тому управління прибутком це є важливий процес впливу суб'єкта на об'єкт, з метою отримання хороших фінансових результатів. Об'єктом нашого практичного дослідження є ТОВ «Літліс». ТОВ «Літліс» одне з кращих підприємств в Житомирській області з виробництва паливних брекєтів, та входить в топ 50 компаній в Україні. Метою будь-якого підприємства є отримання прибутку, а доходи і витрати підприємства впливають на фінансовий результат підприємства.

Витрати є найбільш вагомим чинником, що визначають прибутковість підприємства. Проаналізуємо динаміку і склад витрат ТОВ «Літліс» в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки, складу та структури витрат ТОВ «Літліс»

Показник	Роки						2022 р. до 2020 р.	
	2020		2021		2022		+, -	в %
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%		
Собівартість реалізованої продукції	1007052	66,5	957235	69,6	947239	70,4	-59813	94,1
Адміністративні витрати	47810	3,2	37489	2,7	29457	2,2	-18353	61,6
Витрати на збут	50619	3,3	72338	5,3	65194	4,8	14575	128,8
Інші операційні витрати	126443	8,4	20626	1,5	18099	1,3	-108344	14,3
Фінансові витрати	281589	18,6	285185	20,7	282933	21,0	1344	100,5
Інші витрати	324	0,0	0	0,0	0	0,0	-324	0,0
Витрати з податку на прибуток	-	-	2839	0,2	3022	0,2	3022	-
Всього витрат	1513837	100,0	1375712	100,0	1345944	100,0	-167893	88,9

Джерело: дані ТОВ «Літліс».

Дані таблиці 2.1 показують, що витрати підприємства зменшилися на 167893 тис.грн. чи на 11,1% і в 2022 році становили 1345944 тис.грн. Найбільшу частину витрат протягом усіх років займає собівартість реалізованої продукції, у 2020 році вона становила 1007052 тис. грн, а у 2022 році

зменшилась до 947239 тис. грн. В структурі витрат в 2022 році питома вага собівартості реалізованої продукції становила 70,4%, що відповідно більше чим в 2020 році на 3,9%. Найменше займають інші витрати, їхнє значення у 2020 році становить 324, а протягом наступних років це значення дорівнює 0.

Загалом можна сказати, що майже по всіх показниках протягом трьох років спостерігається зменшення витрат, лише у витратах на збут це значення збільшилось. Проаналізуємо динаміку і склад доходів ТОВ «Літліс» в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз динаміки, складу та структури доходів ТОВ «Літліс»

Показник	Роки						2022 р. до 2020 р.	
	2020 р.		2021 р.		2022 р.		+, -	в %
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%		
Чистий дохід від реалізації продукції	1383392	87,9	1250320	97,2	1468937	98,45	85545	106,2
Інші операційні доходи	190459	12,1	35564	2,8	22899	1,53	-167560	12,0
Інші фінансові доходи	239	0,015	263	0,02	199	0,01	-40	83,3
Інші доходи	-	-	300	-	-	-	-	-
Всього доходів	1574090	100,0	1286447	100,0	1492035	100,0	-82055	94,8

Джерело: дані ТОВ «Літліс»

Дані таблиці 2.2 показують, що доходи підприємства зменшилися на 82055 тис.грн. чи на 5,2% і в 2022 році становили 1492035 тис.грн. Чистий дохід від реалізації продукції займає найбільшу частку в доходах протягом всіх років. В структурі доходів в 2022 році питома вага доходів від реалізації продукції становила 98,45%, що більше 2020 року на 10,6%. Найменшу частку в доходах займають інші доходи, вони є присутні лише в 2021 році, і становлять 300 тис. грн. Стрімко зменшились інші операційні доходи, в 2020 році вони становили 190459 тис. грн, у 2021 році це значення вже становило 35564 тис. грн, а у 2022 році вони вже становили 22899 тис. грн, що менше ніж у 2020 році на 167560 тис. грн. Інші фінансові доходи також зменшились протягом років, і у 2022 році їх значення порівняно з 2020 роком зменшилось на 40 тис. грн. Отже в загальному можна сказати, що доходи зменшились майже по всіх

показниках, крім показника чистого доходу від реалізації продукції, тут дохід зріс. Проаналізуємо формування фінансового результату ТОВ «Літліс» за «Звітом про сукупний дохід» в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка показників фінансового результату ТОВ «Літліс»

Показник	Роки			2022 р. до 2020 р.	
	2020	2021	2022	+, -	в %
Чистий дохід від реалізації продукції	1383392	1250320	1468937	85545	106,2
Собівартість реалізованої продукції	1007052	957235	947239	-59813	94,1
Валовий прибуток (+), збиток (-)	376340	293085	521698	145358	138,6
Інші операційні доходи	190459	35564	22899	-167560	12,0
Адміністративні витрати	47810	37489	29457	-18353	61,6
Витрати на збут	50619	72338	65194	14575	128,8
Інші операційні витрати	126443	20626	18099	-108344	14,3
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	341927	198196	431847	89920	126,3
Інші фінансові доходи	239	263	199	-40	83,3
Інші доходи	-	300	-	-	-
Фінансові витрати	281589	285185	282933	1344	100,5
Інші витрати	324	-	-	-324	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (+), збиток (-)	60253	-86426	149113	88860	247,5
Витрати з податку на прибуток	-	2839	3022	3022	-
Чистий фінансовий результат: прибуток (+), збиток (-)	60253	-89265	146091	85838	242,5

Джерело: дані ТОВ «Літліс».

Фінансовий результат ТОВ «Літліс» в 2022 році становив 146091 тис.грн. прибутку, що краще 2020 року на 85838 тис.грн чи на 142,5%, оскільки в 2020 році було отримано 60253 тис.грн. прибутку. Валовий прибуток у 2022 році становив 521698 тис. грн, що більше ніж у 2020 році на 145358 тис. грн. Фінансовий результат від операційної діяльності у 2022 році становив 431847 тис. грн, а у 2020 році цей показник становив 341927 тис. грн, тобто у 2022 році цей показник зріс на 89920 тис. грн. Фінансовий результат до оподаткування у 2022 році має значення 149113 тис. грн, а у 2020 році він мав значення 60253 тис. грн, тобто у 2022 році порівняно з 2020 роком він зріс на 88860 тис. грн. А ось у 2021 році він мав від’ємне значення, і становив -86426 тис. грн.

Розраховані показники рентабельності підприємства представимо в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Показники рентабельності діяльності ТОВ «Літліс»

Показники	Роки			2022 р. +, – до 2020 р.
	2020	2021	2022	
Рентабельність заводу, %	4,9	-8,2	13,8	8,9
Валова рентабельність виробничих витрат, %	37,4	30,6	55,1	17,7
Коефіцієнт окупності чистого доходу	3,676	4,266	2,816	-0,860
Рентабельність виручки від реалізації продукції, %	27,2	23,4	35,5	8,3
Чиста рентабельність реалізації продукції, %	37,4	30,6	55,1	17,7
Рентабельність оборотних активів, %	11,1	-19,7	41,9	30,9
Рентабельність активів, %	3,7	-5,9	11,5	7,9
Рентабельність власного капіталу, %	-34,2	32,2	-58,8	-24,6
Коефіцієнт покриття виробничих витрат	0,728	0,766	0,645	-0,083
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	1,374	1,306	1,551	0,177
Коефіцієнт покриття адміністративних витрат	0,035	0,030	0,020	-0,015
Коефіцієнт окупності адміністративних витрат	28,935	33,352	49,867	20,932
Коефіцієнт покриття витрат на збут	0,037	0,058	0,044	0,008
Коефіцієнт окупності витрат на збут	27,330	17,284	22,532	-4,798

Джерело: дані ТОВ «Літліс»

Дані таблиці 2.4 показують, що рентабельність ТОВ «Літліс» становила в 2020 р. – 4,9%, в 2021 р. – -8,2%, в 2022 р. – 13,8%. За період дослідження рентабельність підприємства зросла на 8,9%. Валова рентабельність виробничих витрат у 2020 році становила 37,4%, в 2021 р. – 30,6%, а в 2022 році – 55,1%, тобто валова рентабельність зросла на 17,7%. Рентабельність виручки від реалізації продукції у 2022 році порівняно з 2020 роком зросла на 8,3%, і в 2022 році становила 35,5%, а в 2020 році – 27,2%. Чиста рентабельність реалізації продукції у 2020 році становила 37,4%, а в 2022 році становила 55,1%, тобто у 2022 році порівняно з 2020 вона зросла на 17,7%. Рентабельність оборотних активів у 2022 році порівняно з 2020 роком зросла на 30,9%. Рентабельність активів за період зросла на 7,9%, а рентабельність власного капіталу зменшилась на -24,6%.

Управління прибутком на ТОВ «Літліс» включає аналіз і рівня економічної безпеки господарської діяльності. Для обґрунтування рівня економічної безпеки підприємства фінансові менеджери підприємства визначають розрахункові показники представлені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

**Аналіз і оцінка рівня економічної безпеки господарської діяльності
ТОВ «Літліс» за 2020-2022 рр.**

Показник	Роки			2022 р. до 2020 р.	
	2020	2021	2022	+, -	в %
Постійні витрати	98429	109827	94651	-3778	96,2
Змінні витрати	1415408	1265885	1251293	-164115	88,4
Валовий прибуток	158682	20562	240742	82060	151,7
Валова прибутковість чистого доходу	0,1008	0,0160	0,1614	0,0605	160,1
Витратомісткість чистого доходу за змінними витратами	0,8992	0,9840	0,8386	-0,0605	93,3
Чистий дохід, який забезпечує беззбиткову діяльність	976393,7	6871248,6	586613,9	-389779,8	60,1
Змінні витрати, які забезпечують беззбиткову діяльність	877964,7	6761421,6	491962,9	-386001,8	56,0
Рівень (коефіцієнт) економічної безпеки діяльності заводу	0,38	-4,34	0,61	0,23	159,8

Джерело: дані ТОВ «Літліс»

Дані таблиці 2.5 показують, що чистий дохід підприємства, який забезпечує беззбиткову господарську діяльність у 2022 році рівний 586613,9 тис.грн. Змінні витрати підприємства, які забезпечують беззбиткову господарську діяльність в 2022 році рівні 491962,9 тис.грн. При такому показнику обсягу змінних витрат забезпечується підприємству беззбитковий рівень господарської діяльності. Рівень (коефіцієнт) економічної безпеки господарської діяльності ТОВ «Літліс» показує, що чистий дохід від господарської діяльності підприємства в 2022 році перевищує на 60,7% чистий дохід, який забезпечив би його беззбиткову діяльність, що менше даного показника у 2020 році на 22,7%.

Рис. 2.1. Елементи організації системи управління прибутком ТОВ «Літліс»

Джерело: власна розробка

Організація управління прибутком ТОВ «Літліс» являє собою впорядковану сукупність підрозділів з управління з їх ієрархічними зв'язками,

що відображають підпорядкованість як по вертикалі, так і по горизонталі управління. Неодмінною умовою ефективної діяльності таких підрозділів є системний підхід, який має на меті створення цілеспрямованого мінімуму структур, здатних забезпечити ефективну реалізацію функцій управління (рис. 2.1).

Отже, взаємозв'язок між впорядкованою сукупністю підрозділів, та належне виконання обов'язків кожного з працівників підрозділу, це все є запорукою ефективного процесу управління прибутком на підприємстві.

Висновки до розділу 2

1. З вище наведеного можна зробити наступний висновок, що головною метою діяльності підприємства ТОВ «Літліс» це є виробництво паливних брекетів, і дане підприємство входить у 50 підприємств по виготовленню паливних брекетів в Україні, а також розглянули інші види діяльності якими займається дане підприємство. Впорядкована сукупність підрозділів управління, взаємозв'язок між ними та належне виконання функціональних обов'язків кожного працівника підрозділу є запорукою ефективного процесу управління прибутком ТОВ «Літліс».

2. Згідно з аналізом динаміки доходів та витрат підприємства, можна сказати, що протягом трьох років витрати підприємства знизились, а ось дохід від реалізації продукції збільшився, і підприємство не мало збитку, а отримало валовий прибуток, а також варто зазначити що рентабельність підприємства протягом років зросла і у 2022 році вона становила 13,8%, і це свідчить про покращення результатів діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Для здійснення заходів щодо вдосконалення управління прибутком та зростання прибутковості на підприємстві передбачається виконання наступних рекомендацій:

- впровадження у практику оперативного обліку витрат за виробництво продукції;
- ефективне використання раніше отриманого прибутку;
- забезпечення грамотного підходу до побудови довірливих відносин із постачальниками та покупцями;
- застосування найсучасніших механізованих та автоматизованих засобів для вирішення завдань аналізу прибутку та рентабельності;
- здійснення ефективної цінової політики з урахуванням попиту та пропозиції на ринку;
- здійснення заходів із підвищення продуктивності праці;
- здійснити перенесення акцентів в управлінні прибутком на управління доходом заводу;
- зниження непродуктивних витрат та втрат;
- зниження собівартості продукції шляхом зменшення витрат на її виробництво та реалізацію;
- максимальна віддача від вкладених у виробництво матеріальних, трудових та фінансових ресурсів;
- нарощування обсягів виробництва та реалізації продукції;
- підвищення ефективності діяльності заводу зі збуту продукції.

Насамперед потрібно як можна більше уваги приділяти підвищенню швидкості руху оборотних коштів, скорочувати всі види запасів, а також домагатися максимально швидкого просування готових виробів від виробника до споживача;

- проведення масштабної та ефективної політики в галузі підготовки персоналу, що є особливою формою вкладення капіталу;
- суворе дотримання укладених договорів щодо постачання продукції. Особливо важливо зацікавити підприємство у виробництві престижних і найбільш необхідних ринку виробів та інші.

Виконання даних пропозицій значно підвищить ефективність управління прибутком на підприємстві ТОВ «Літліс».

На чистий прибуток підприємства впливає два основних фактори першого рівня:

- чистий дохід від реалізації продукції;
- чиста рентабельність заводу.

З метою зростання ефективності управління прибутком ТОВ «Літліс» проведемо його факторний аналіз. На особливу увагу заслуговує чотирифакторна мультиплікативна модель аналізу чистого прибутку підприємства. Усі показники, необхідні для проведення факторного аналізу чистого прибутку, узагальнюються в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Вихідні дані для проведення факторного аналізу чистого прибутку
ТОВ «Літліс»**

Показник	Значення		Зміна значень
	Попередній рік (п)	Звітний рік (з)	
Чистий прибуток (ЧП), тис. грн	-89265	146091	235356
Чистий дохід від реалізації продукції (ЧД), тис. грн	1250320	1468937	218617
Середньорічні залишки активів (А), тис. грн	1266193,5	1509931,0	243737,5
Середньорічні залишки власного капіталу (ВК), тис. грн	-248482,5	-276895,5	-28413
Оборотність активів (Коб _А), оборотів (ряд. 2 / ряд. 3)	0,9875	0,9729	-0,0146
Мультиплікатор капіталу (М _к) (ряд. 3 / ряд. 4)	-5,0957	-5,4531	-0,3574
Чиста рентабельність (Р _{чиста}) (ряд. 1 / ряд. 2)	-0,0714	0,0995	0,1708

На чистий прибуток заводу впливає два основних фактори першого рівня: чистий дохід від реалізації продукції; чиста рентабельність заводу (табл. 3.2).

Таблиця 3.2.

**Результати факторного аналізу чистого прибутку
ТОВ «Літліс», 2022 р.**

№	Показник	Значення
1	Залежність динаміки чистого прибутку від динаміки власного капіталу ($\Delta\text{ЧП}_{\text{ВК}}$)	-10207,1
2	Залежність динаміки чистого прибутку від динаміки показника оборотності активів ($\Delta\text{ЧП}_{\text{КобОА}}$)	1472,1
3	Залежність динаміки чистого прибутку від динаміки мультиплікатора власного капіталу ($\Delta\text{ЧП}_{\text{МК}}$)	-6872,8
4	Залежність динаміки чистого прибутку від динаміки величини чистої рентабельності ($\Delta\text{ЧПР}_{\text{чиста}}$)	250963,9

Результати факторного аналізу показали: чистий прибуток ТОВ «Літліс» в 2022 р. порівняно 2021 р. зріс на 235356 тис. грн. Таку зміну обумовили наступні фактори:

- зміна величини власного капіталу знизил чистий прибуток на 10207,1 тис.грн;

- зміна оборотності активів вплинула на зростання чистого прибутку на 1472,1 тис.грн;

- зміна величини мультиплікатора власного капіталу знизил чистий прибуток на 6872,8 тис.грн;

- зміна величини чистої рентабельності вплинула на зростання чистого прибутку на 250963,9 тис. грн.

Вважаємо, що впровадження у практику господарської діяльності підприємства інноваційних елементів управлінського обліку, дотримання вимог чинного законодавства щодо формування та використання прибутку, контроль за цим процесом матиме позитивний вплив на результати його діяльності. Необхідність формування ефективної команди менеджерів, яка б здійснювала підбір кваліфікованих кадрів, управління фінансами, виробничо-господарською

діяльністю підприємства теж матиме позитивний вплив на результати його роботи. Отже, виконання цих пропозицій сприятиме підвищенню якості управління прибутком для ТОВ «Літліс» й для будь-якого іншого суб'єкта бізнесу.

Висновки до розділу 3

1. Доведено, що прибуток – це є головний та надважливий показник діяльності підприємства, на його формування впливають багато різних зовнішніх та внутрішніх факторів, і головною метою управління прибутком є максимізація капіталу власників підприємства. Результативне управління прибутком здійснюється через факторний аналіз в ході його розподілу й використання. Такий аналіз призначений для того, щоб вишукувати додаткові резерви грошових надходжень, забезпечувати їх розміщення за напрямками господарської діяльності.

2. Для здійснення заходів щодо вдосконалення управління прибутком та зростання прибутковості ТОВ «Літліс» пропонуємо наступне: впровадження у практику оперативного обліку витрат за виробництво продукції; ефективне використання раніше отриманого прибутку; застосування найсучасніших механізованих та автоматизованих засобів для вирішення завдань аналізу прибутку та рентабельності; реалізація високоефективної цінової стратегії з огляду на попит та пропозицію на ринку; здійснення заходів із підвищення продуктивності праці; зниження непродуктивних витрат та втрат; зниження собівартості товарів і послуг через зниження виробничих витрат, а також витрат на збут; максимальна ефективність використання різного роду наявних на підприємстві ресурсів; збільшення масштабів випуску та збуту продукції; підвищення ефективності діяльності заводу зі збуту продукції.

ВИСНОВКИ

1. Доведено, що прибуток це є головний та надважливий показник діяльності підприємства, на його формування впливають багато різних зовнішніх та внутрішніх факторів, і головною метою управління прибутком є максимізація капіталу власників підприємства. Результативне управління прибутком здійснюється через факторний аналіз в ході його розподілу й використання. Такий аналіз призначений для того, щоб вишукувати додаткові резерви грошових надходжень, забезпечувати їх розміщення за напрямками господарської діяльності.

2. Встановлено, що прибуток є найважливішим фінансово-оціночним показником діяльності та стану промислового підприємства, оскільки його величина показує ефект від виробничо-господарської діяльності. Це основна передумова для успішного розвитку промислового підприємства, і при правильній політиці управління прибутком підприємство зазнає серйозного розвитку в таких сферах, як інновації, маркетинг, стимулювання збуту та персонал тощо. У зв'язку з цим розробляються різні методи та застосовуються для вивчення різних залежностей від кількості, вартості, якості та інших факторів з метою оптимізації та покращення прибутку.

3. З вище наведеного можна зробити наступний висновок, що головною метою діяльності підприємства ТОВ «Літліс» це є виробництво паливних брекетів, і дане підприємство входить у 50 підприємств по виготовленню паливних брекетів в Україні, а також розглянули інші види діяльності якими займається дане підприємство. Впорядкована сукупність підрозділів управління, взаємозв'язок між ними та належне виконання функціональних обов'язків кожного працівника підрозділу є запорукою ефективного процесу управління прибутком ТОВ «Літліс».

4. Згідно з аналізом динаміки доходів та витрат підприємства, можна сказати, що протягом трьох років витрати підприємства знизились, а ось дохід від реалізації продукції збільшився, і підприємство не мало збитку, а отримало

валовий прибуток, а також варто зазначити що рентабельність підприємства протягом років зросла і у 2022 році вона становила 13,8%, і це свідчить про покращення результатів діяльності підприємства.

5. Для здійснення заходів щодо вдосконалення управління прибутком та зростання прибутковості ТОВ «Літліс» пропонуємо наступне: впровадження у практику оперативного обліку витрат за виробництво продукції; ефективне використання раніше отриманого прибутку; застосування найсучасніших механізованих та автоматизованих засобів для вирішення завдань аналізу прибутку та рентабельності; реалізація високоефективної цінової стратегії з огляду на попит та пропозицію на ринку; здійснення заходів із підвищення продуктивності праці; зниження непродуктивних витрат та втрат; зниження собівартості товарів і послуг через зниження виробничих витрат, а також витрат на збут; максимальна ефективність використання різного роду наявних на підприємстві ресурсів; збільшення масштабів випуску та збуту продукції; підвищення ефективності діяльності заводу зі збуту продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І. В. Аналітична оцінка результатів роботи сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеності. *Економічні горизонти*. 2022. № 3(21), 83–90. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(21\).2022.263105](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(21).2022.263105)
2. Абрамова І. В. Досягнення, проблеми та перспективи функціонування й обігу аграрних розписок в Україні. *Бізнес Інформ*. 2021. № 2. С. 273-279. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-2-273-279A>
3. Абрамова І.В. Оцінка фінансового стану та джерел формування капіталу сільськогосподарських підприємств. *Капіталізація аграрного сектору економіки* / монографія за заг. ред Недільської Л.В. Житомир, 2021. С.63-83.
4. Абрамова І.В. Фінансові важелі державної підтримки сільського розвитку: європейський досвід і вітчизняні реалії. *Проблеми економіки*. № 3 (49), 2021. С. 132-140. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-132-139>
5. Берляк Г. В., Пиріжок С. Є. Особливості формування, обліку та розподілу прибутку інноваційного підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2020. Вип. 3. С. 9-13.
6. Брагіна О. С., Бугенко С. І., Павлусь М. Г. Прибутковість підприємства та шляхи її підвищення. *Бізнес Інформ*. 2021. № 10. С. 261-266.
7. Будякова О. Ю., Міркевич Ю. С. Необхідність використання бізнес–моделей для підвищення прибутковості підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2021. № 14. С. 18-23.
8. Букреєва Д. С., Тупіцина К. О., Больша А. К. Стратегічне планування та управління прибутком підприємств в умовах цифрової економіки. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2021. № 11(3). С. 98-104.
9. Глушенкова А. А., Ромашов І. М. Управління прибутком підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2020. № 4. С. 53-57.
10. Глушенкова А. А., Ромашов І. М. Управління прибутком підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2020. № 4. С. 53-57.

11. Дема Д. І. Фінансовий ринок: навч. посібник / Д. І. Дема, І. В. Абрамова, Л. В. Недільська. Житомир : ЖНАЕУ, 2017. 448 с.
12. Духновська Л. М., Павлов В. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 17(1). С. 100-103.
13. Духновська Л. М., Павлов В. С. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 17(1). С. 100-103.
14. Зінчук Т. В., Абрамова І. В. 2023. Концептуалізація сталості територіальних громад (на прикладі декомпозиційної моделі). *Економічні горизонти*. 4(26) (Груд 2023), 57–65. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(26\).2023.291790](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(26).2023.291790).
15. Іванюта П. В., Пиріжок С. Є. Управління формуванням і розподілом прибутку на підприємстві за допомогою факторного аналізу. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2022. № 28. С. 150-167.
16. Іванюта П. В., Пиріжок С. Є. Управління формуванням і розподілом прибутку на підприємстві за допомогою факторного аналізу. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2022. № 28. С. 150-167.
17. Іванюта П. В., Пиріжок С. Є. Управління формуванням і розподілом прибутку на підприємстві за допомогою факторного аналізу. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2022. № 28. С. 150-167.
18. Кириченко О. М., Аумпа Д. В. Управління прибутковістю основних бізнес-процесів підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2022. № 2. С. 20-25.
19. Корягін М. В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку : монографія. Львів: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2021. 261 с.
20. Кравченко О. О. Управління прибутковістю підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2020. № 5(1). С. 66-71.

21. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Зайченко Р. А. Підвищення прибутку з метою забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2022. № 1. С. 287-293.

22. Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Зайченко Р. А. Підвищення прибутку з метою забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2022. № 1. С. 287-293.

23. Лещенко Л. О. Аналіз прибутку підприємств, його види та функції. *Вісник ХНАУ*. 2014. № 4. С. 236-240.

24. Мармуть Л. О., Новак Н. П., Кучеренко С. Ю. Підвищення ефективності управління підприємствами на засадах удосконалення обліку й адміністрування прибутків. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2022. № 1. С. 33–38.

25. Масюк Ю. В., Мамчур Г. С. Фінансовий менеджмент прибутку сільськогосподарського підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 20. С. 46-50.

26. Мелень О. В., Гаріб'ян Т. А. Актуальність питань розробки напрямів підвищення прибутковості підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 8(3). С. 91-94.

27. Мордань Є. Ю., Малиш Д. О., Рябуха А. Ю. Теоретичні основи системи управління прибутком підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 40. С. 384-391.

28. Мордань Є. Ю., Малиш Д. О., Рябуха А. Ю. Теоретичні основи системи управління прибутком підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 40. С. 384-391.

29. Патинська-Попета М. М., Абрамова І. В. Удосконалення механізмів управління фінансовим потенціалом територіальних громад з урахуванням європейського досвіду. *Бізнес Інформ*. 2022. №8. С. 166–172. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-8-166-172>

30. Півторак М. В., Музиченко О. М. Методи прогнозування чистого прибутку підприємства. *Економіка та держава*. 2021. № 1. С. 124-129.

31.Савіцький А. В. Розробка експортоорієнтованої стратегії розвитку в управлінні прибутковою діяльністю промислових підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. *Економічні науки*. 2021. № 4. С. 175-179.

32.Сіренко К. Ю. Формування та розподіл прибутку підприємства. *Науковий вісник Сіверщини*. 2021. № 2. С. 171-185.

33.Сьомкіна Т. В., Гужавіна І. В., Згурська О. М. Методологічні засади управління прибутком торговельного підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2020. № 1. С. 107-113.

34.Талавіра Є. В., Рогів М. О. Концептуальні підходи до управління прибутком торговельного підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_28

35.Федорук І.А. Особливості управління прибутком на підприємстві. Матеріали другої Міжнародної науково-практичної конференції «Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу». Житомир: Поліський Національний Університет. 2023. С. 345-347.

36.Федорук І.А. Теоретичні аспекти управління прибутком підприємства. Матеріали дев'ятої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансові інструменти регіонального розвитку», 27 жовтня 2023 року. Житомир: Поліський Національний Університет. 2023. С. 129-131.

37.Федорук І.А. Шляхи підвищення прибутковості підприємств. Матеріали науково-практичної конференції «Студентські наукові читання 2023», 30.11.2023 р. Житомир: Поліський національний університет. 2023. С. 169-171.

38.Хачатрян В. В. Науково-методичні засади підвищення прибутковості підприємства. *Український журнал прикладної економіки*. 2021. Т. 6, № 2. С. 286-292.

39.Шапран Є. М., Сергієнко О. А., Білоцерківський О. Б. Прогнозування прибутковості підприємства ресторанного бізнесу та чинників впливу на його фінансові показники. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Вип. 30. С. 218-223.

40.Ярова Л. Г. Управління прибутком підприємства в сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука"*. 2021. № 4(2). С. 23-28.